

ראש השנה דף י"ב

דף י"א - י"ב

ואזדו לטעמייהו	זה שנחלקו אם נברא העולם ב...	וא"כ מתחילין מנין שני הדורות מ...	לפיכך אזדו לטעמייהו במחלוקת זו לומר שהמבול ירד בחדש השני היינו ב..... שכן מוכרח כיון דלא נקראת שנת שש מאות ואחת לנח עד שחרבו המים.
רבי אליעזר	תשרי	תשרי	חשון
רבי יהושע	ניסן	ניסן	אייר

מבול	רבי אליעזר	רבי יהושע
בשנת <u>שש מאות שנה</u> לחיי נח ב"ז לחדש השני נבקעו כל מעיינות תהם....., וחדש השני היינו.....	י"ז חשון	י"ז אייר
הפסקת גשמים (של מ' יום) ויגברו המים... חמשים ומאת יום... ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום...	כ"ז כסלו	כ"ז סיון
ותנח התיבה בחדש השביעי (היינו שביעי להפסקת גשמים) ב"ז לחדש על הרי אררט, <u>ולא נאמר באחת ושש מאות שנה לנח, ש"מ לר"א דאין מנין הדורות מניסן, ולר"י ש"מ דאין מנין הדורות מתשרי.</u>	י"ז סיון	י"ז כסלו
והמים היו הלוך וחסור עד חדש העשירי (היינו עשירי לירידת גשמים).... בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים	א' אב	א' שבט
חרבו המים מעל פני הארץ ולא יבשה לגמרי, וכתוב "ויהי באחת ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש", ולא קרי ליה שנת אחת ושש מאות עד השתא, ש"מ שאין מנין הדורות משתנה עד עכשיו. לפיכך <u>אזדו לטעמייהו, שלר"א שבתשרי נברא העולם ומתחילין למנות מנין שני דורות, חרבו המים בא' תשרי ולפיכך מבול ע"כ בחשון ירד, ולר"י חרבו המים בניסן, ולפיכך מבול ע"כ באייר ירד.</u>	א' תשרי	א' ניסן
יבשה הארץ בכ"ז לחדש השני	כ"ז חשון	כ"ז אייר

מבואר בהברייתא שלרבי יהושע שהמבול ירד בי"ז באייר, נשתנה המזל כימה (שהוא זנב של מזל טלה), שאע"פ שמזל כימה שוקע באייר, וא"כ מעיינות מתמעטים באותו זמן, מתוך שדור המבול שינו מעשיהם, שינה עליהם הקב"ה מעשה בראשית והעלה מזל כימה והביא מבול לעולם. ונקרא "חדש שני" דאייר שני למנין חדשים.

ולרבי אליעזר שהמבול ירד בי"ז חשוון, ואותו זמן הוי זמן שמזל כימה עולה ביום, לא נשתנה משום מזל כימה, אלא שנשתנה כרב חסדא דאמר ברותחין קלקלו בעבירה, וברותחין נדונו, ונשתנה ממים קרים לרוחתים, וכדכתיב "וישכו המים" דהיינו שהמים נתקררו כמו דכתיב "וחמת המלך שככה", וא"כ ראינו שהיו חמין מתחילה. ונקרא "חדש השני" משום שני לדין.

תקופה (בריאת העולם)	מבול (שנות נח ושנים של הבריאה ושנות הדורות)	תנו רבנן
כרבי יהושע בניסן	כרבי אליעזר בתשרי	חכמי ישראל
כרבי יהושע בניסן		חכמי אומות העולם

**במשנה תני באחד בתשרי ראש השנה לירקות
ובברייתא תני לירקות למעשרות ולנדריים**

קושית הגמ' - ירקות זה מעשר ירק, וא"כ היינו מעשרות, ואמאי תני שניהם ירקות ומעשרות?
תירוץ - תנא דרבנן (ירקות) ותני דאורייתא (מעשרות).

ותנא שלנו תנא ירקות דרבנן וכ"ש מעשרות דאורייתא.

קושיית הגמ' - וליתני מעשר?

תירוץ - יש ב' מעשרות, מעשר בהמה ומעשר דגן.

קושית הגמ' - וליתני ירק?

תירוץ - יש ירק הנאגד שגורנו למעשר משנאגד, ויש ירק שאינו נאגד שגורנו משימלא את הכלי.
(גורנו היינו שאסור לאכול ממנו עראי עד שיעשר.)

תנו רבנן

- ראש השנה לירק היינו לענין ישן וחדש שאין תורמין מהנלקט מערב ראש השנה על הנלקט לאחר ראש השנה.
- אם היתה שנה שניה הנכנסת לשלישית, הנלקט בשנה שניה מפריש מעשר ראשון (ללוי) ומעשר שני (בירושלים), והנלקט בשנה שלישית מפריש מעשר ראשון ומעשר עני.

קושית הגמ' - מנא הני מילי שבשנה שלישית אינו נוהג בה מעשר שני?

אמר ריב"ל - "כי תכלה לעשר... בשנה השלישית שנת המעשר", ודרשינן מעשר ולא מעשרות שהוי שנה שיש בו רק מעשר אחד משני המעשרות שהיתה בשנה ראשונה ושניה, וזה מעשר ראשון, וא"כ בשנה שלישית יש בו מעשר ראשון ומעשר שלישית, ומעשר שני יבטל.

ואין לומר שנת המעשר שיש בו מעשר אחד בלבד והיינו מעשר עני ויבטל אף מעשר ראשון, דהא כתיב נחלה בפסוק אצל מעשר ראשון ללוי, ודרשינן מה נחלה אין לה הפסק, אף מעשר ראשון אין לו הפסק.

תניא נמי הכי "כי תכלה..." שיש בו רק מעשר אחד משני המעשרות, ואין לומר מעשר אחד בלבד ולבטל נמי מעשר ראשון בשנה שלישית, משום:

- ר' יהודה - דהא כתיב בשנה שלישית "ובא הלוי", והיינו למעשר ראשון, ואמרינן כל זמן שבא, תן לו.
- ר' אליעזר בן יעקב (וזה ברייתא כריב"ל) - כתיב נחלה בפסוק אצל מעשר ראשון ללוי, ודרשינן מה נחלה אין לה הפסק, אף מעשר ראשון אין לו הפסק.

תני בברייתא שא' בתשרי ר"ה לנדרים

תנו רבנן

- המודר הנאה מחבירו לשנה מונה י"ב חדש מיום ליום.
- ואם אמר לשנה זו, אפילו לא עמד אלא בכ"ט אלול, בראש השנה כבר נחשב שנה, ואפילו למ"ד יום אחד בשנה לא חשוב שנה, שאני הכא, דשייך שזה היה כְּפֻנְתוֹ לצער עצמו ליום אחד.

קושית הגמ' - ואימא ראש השנה הוי ניסן?

תירוץ - בנדרים הולכין אחר לשון בני אדם, ודרך בני אדם לקרות תשרי ראש השנה.